

NOTRANJEC

Izhaja vsake soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 30 K, za $\frac{1}{2}$ strani 25 K, za $\frac{1}{4}$ strani 18 K, za $\frac{1}{8}$ strani 9 K, za $\frac{1}{16}$ strani 5 K, $\frac{1}{32}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Prosimo uljudno g. naročnike, naj pošljejo **naročnino takoj!** Nihče izmed teh, ki so zaostali, gotovo ni tako reven, da bi ne vzmogel na teden 7 $\frac{1}{2}$ h, kolikor ena številka stane. Priznati pa mora vsak, da prinaša „Notranjec“ dovolj domačega, koristnega in zabavnega beriva. Ne pustimo ga propasti!

1908.

L. 1908. ni pohitelo brez koristi za Slovenstvo. Da, lahko rečemo, da je bilo za naš narod častno leto. V tem letu je Slovenec odločno pokazal, da hoče živeti in se boriti za obstanek do zadnje kapljice krvi.

Pa tudi sicer ni bilo leto ravno neugodno za nas. Zunanja politika se je obrnila v smer, ki mora kmalu kreniti v naš prid. Proti oholi Nemčiji se vežejo največje velesile Anglija, Francija in Rusija. Italija se jim je že močno približala. Tudi v Avstriji mora priti čas, ko pride do preobrata zunanje politike: Avstro-Ogrsko pade v vrsto velesil, ki se imajo ramo ob rami upirati nasilnemu razširjevanju nemštva. Proč s sedanjo trozvezo in na dan s slovansko zunanjo politiko! Tedaj bodo boji z Balkanom takoj ponehali. Do tega mora priti, kakor že kaže razvoj v preteklem letu.

Državna politika je stala to leto zopet v znamenju nemškega nacijonalizma. Nemškoradikalni ministri so komandirali vso državo. Šele h koncu leta je ta sistem padel in uradniško ministrstvo je vzelo vajeti v roke. Ustanovitev jugoslovanskega ministrstva je za l. 1909 gotova.

Slovenska politika se je zaobrnila na narodnostno stran. Bolj in bolj prodira zavest, da moramo vse moči združiti v obrambo narodnosti. V tem oziru smo preteklo leto res krasno napredovali. Strankarstvo seveda ni in ne bo prenehalo, a oblike so milejše. Napredne stranke so vso moč osredotočile zoper Nemce, klerikalne pa žal le v prav majhni meri. Napredna ideja je v tem letu zopet prodrila v širše kroge. Organizacija žal ni popolna, a se nadeja reforme v letu 1909.

V ospredju leta 1908 pa svetita dve jasni zvezdi. Te dve zvezdi na nebu slovenskem dajeta nepozabljivost tej dobi. Dokler se bo pisala slovenska zgodovina, bo morala biti vsaj nekaj njenega prostora posvečenega, da se z zlatimi črkami vanj napišeta imeni: **Ivan Adamič** in **Rudolf Lunder**.

Politične vesti.

Poslanec Žitnik zoper agrarne interese. V državnem zboru se je zadnjo soboto izvršilo glasovanje o pooblastvenem zakonu, da Avstrija sklene s Srbijo trgovinsko pogodbo. Vlada je potrebovala dvetretjinsko večino, pa je ni mogla dobiti. Po sebi se razume, da so vsi mestni in delavski zastopniki glasovali za pooblastilno postavbo. Hud boj proti njej pa so vodili kmetski poslanci. Ko je prišlo glasovanje, ki se je vršilo po imenih, do črke O, se je videlo, kakor da vladi zmanjka večine. Tedaj so se spravili na poslance, ki še niso glasovali, med njimi na gospoda Žitnika. Svoji ljubljani vladi na ljubo je Žitnik kapituliral in bežal iz dvorane. Med slovenskimi poslanci s kmetov so glasovali proti zakonu: Benkovič, Gostinčar, Demšar, Jaklič, Korošec, Ploj, Roblek, Roškar, Štrekelj. Slavni trije kmetski prijatelji Krek, Povše in Žitnik pa so bežali iz dvorane.

Volitve v Ljubljani so se dovršile dne 22. t. m. Izvoljena sta narodno-napredna kandidata dr. Ivan Oražen in Ivan Knez. Da je zmagal pri ožji volitvi Josip Turk, to smo že zadnjič kot gotovo označili. Novi deželni poslanci so: Ravnikar. Kobi, Matjašič, dr. Pegan, Piber, Hladnik, dr. Zajc, Dimnik, Jarc, Lavrenčič, Turk, Knez, dr. Oražen, torej 1 učitelj, 1 odvetnik, 1 profesor, 2 trgovca, 3 duhovniki, 2 zdravnik, 2 kmetska posestnika, 1 obrtnik. Deželni odbornik nove kurije bo dr. Pegan. Deželni zbor se skliče že prve dni januarja. Deželni predsednik se je v tej zadevi odpeljal v torek na Dunaj se posvetovati.

Shod zaupnikov narodno-napredne stranke se vrši meseca januarja.

Dopisi.

✓ Iz Žirov. Visoki kurs izobrazbe smo dosegli v Žireh, odkar imamo „Katoliško izobraževalno društvo“ na Dobračevi. Le naj se skrijejo pred nami vsi učenjaki, doktorji in profesorji. Čujte in strmite! Člani našega izobraževalnega društva dobivajo poročila iz samih nebes. Tam nekje baje v Hotederšici živi živa svetnica, ki se vsaki dan zamakne v nebo, ter prinaša poročilo z nebeškega dvora. In dični član katoliškega izobraževalnega društva J. Zajec je bil tam, ter je sam na lastna ušesa slišal poročila iz nebeškega kraljestva in on to oznanja in predava to članom tega idealnega društva. In o blagor ubogim na duhu! Ti člani bodo srečni, če na tej, koliko bolj pa še na onej zemlji, pardon v „raju“. Da v resnici je imelo čudovito hiter uspeh novo društvo. Mi že poprej nismo imeli teh ljudi za posebno razumne. Da pa so zmožni takih budalosti, tega pa nismo mislili. Žalostno pa vendar resnično. Ako živi bolehavo babše v Hotederšici in fantazira vsled duševne pohabljenosti verske blodnje, ni to nič posebnega. Da pa se dobijo ljudje, ki take izbruhe bolne domišljije imajo za sveto resnico, ter isto še celo drugim oznanujejo in to ljudje ki stojijo na čelu „kat. slov. izobraževalnega društva“, je to vendar najjasnejši dokaz, da je to v istini pone-

umnevalno društvo, kajti takih ljudij ne moremo več prištevati normalnim. Kaplanu Perku pa častitamo na uspehih. Le brez skrbi bodite Perko, pravi poklic ste si izbrali. Pri tako neumnih ljudeh se Vam bo še vedno dobro godilo. Slovenci pa le hitro vsi v taka društva, pa molimo in se pripravljajmo na nebesa, kajti na zemlji kmalu ne bo več prostora za nas, ker nas bodo spodrinili drugi naprednejši, razumnejši narodi, ki niso tako dostopni verskim blaznostim, kakor smo mi Slovenci!

Iz Črnega vrha nad Idrijo. Novi občinski odbor je pravi cvet občine črnovrške. More se ponášati s svojim delovanjem, ker hoče varovati interese svojih občanov. Da se resnica vidi, kako ima res voljo varovati občino pred neznosnimi davki, treba pogledati v občinski proračun za prihodnje leto. 80 % občinske naklade, to pa ni kar si bodi. Ti modrijani imajo pa res vzvišen namen, 1103 K 94 h več denarja nabrati kot skazuje proračun potrebščin, vrhu tega so v proračunu še tri točke, katere ne spadajo v občinski proračun za 1070 K, dalje nagrada gospodu županu 200 K, prejšnja leta je bila le 100 K, to se torej pravi zastonj županovati kakor je obljuboval pri kandidaturi odbornikom. Za razna pota je bilo namenjeno županu prejšnje leto 400 K, letos bode 1000 K. Radovedni smo, v kak namen se bo porabilo 1103 K 94 v, ker ne najdemo

Listek.

Arhimandridova oporoka.

Roman iz Srbije. Spisal Josip Premk.

(Dalje.)

IX.

Nekega dne je prejel German, ravno ko se je bil napotil k popu Filoteju, zapečateno pismo od cerkvenega sodišča, ki ga je pozivljalo na odgovor radi nedovoljene prodaje samostanskega posestva. Ni se malo začudil, ko je prebral pismo. Ali vendar se je odpravil k popu, ker je kljubu iznenadenju ostal miren. Dobil ga je v družbi njegove soproge.

Dogodki tistega časa so dali dovolj snovi za pogovor in naposled je German privlekel na dan tudi omenjeno pismo.

„Kaj vraga, ali ste kaj prodali?“ se je začudil pop in vrnil pismo Germanu.

„Jaz nič, začetkoma sem menil, da je naslov napačen!“

„Ali kako vendar, ko omeni pismo tudi Rafaela in sta natančno označena travnik in gozd, ki sta prodana!“

„To je res, in ravno to mi je neumljivo. Sploh ne vem ničesar o kaki prodaji, le tega se spominjam, da sta se Rafaelo in Klotilda neki večer menila o nekaki kupčiji, a jaz se nisem brigal za njun pogovor, kakor se nikdar ne brigam za stvari, ki jih snujeta med seboj.“

„To je resnično čudno!“ je prevdarjal pop, kojega je stvar silno zanimala. „Čemu se vas pozivlje, ko je vendar Rafaelo imenovan začasnim upraviteljem samostana? On je odgovoren za vse — vas se ničesar ne tiče. Gromska strela, verujte mi German, v vašem samostanu se gode črne spletke in lepo se to ne bo steklo. Naj bo že kar hoče in kdor hoče, a ena roka mora delovati pri teh večnih komedijah. Kaj pravite vi nato?“

German je za hip pomislil. Razumel je, da pop ni tako kratkoviden, da bi ne bil opazil, kaj se godi v monastiru, znal je, da le neče naravnost povedati.

„Kaj naj rečem, ko že krakajo vrane o sramoti in krivici, ki se godi v našem monastiru. Blazneži res menijo, da ima svet zavezane oči in zamašena ušesa, da ne spoznava, kaj se godi tako očitno!“

„Bogme German, to je resnica — bridka resnica! Bog zna, kak vrag se skriva zopet za tem, da Vas pozivljejo, ko niste krivi. A da bi jo vrgli čez prag, oprostite mi — moram izreči, ne morem se več premagati — da bi ji pokazali pot, odkoder je prišla, tisti Klotildi, ki je bogami vsemu temu vzrok — tega ne store. Med nami rečeno — celo cerkvena oblast ni danes vredna vragove šibe.“

„Tako je!“ mu je pritrdil German in zabobnal s prsti po mizi. „Ali ni to vnebovpijoča krivica, da so poslali Serafina tja gori k sv. Jovanu, mladeniča, ki ima življenje pred seboj in to le radi pravice in poštenosti, kojo je terjal v samostanu?“

„Kako je vendar ž njim? Ali vam je kaj sporočil?“ je vprašala radovedno Natalija.

v proračunu nikjer zabeleženo kake take potrebe. Najbrž, da se nekaj misli graditi tam gori nad zvezdami, zato bi lahko dal najboljše podatke g. Stanovnik, župan horjulski, on je veščak za skrivnosti nad zvezdami. Kako bo deželni odbor reši pritožbo davko-plačevalcev, bomo poročali kadar dobimo v roke odlok.

Domače vesti.

Častit božič in veselo novo leto vsem naročnikom!

Uredništvo in upravništvo „Notranjca.“

Somišljeniki! Naš list stopi že v 5. leto svojega obstanka. Bodisi da ni izvršil svoje naloge v zadostni meri, bodisi da je skromen in maloobsežen, če drugega ne, mora priznati vsakdo, da ga moramo vzdrževati i nadalje. Zato pa ga podpirajte. Nekateri le zabavljajo, store pa nič. Tako ni prav. Hvale ne zahtevamo, ampak dela. Prosimo agitacije za list: za inserate, naročnine in dopise.

60 % državni donesek za cesto iz Postojne v Podkraj je dovolilo delavsko ministrstvo.

Iz Kranjske hranilnice se je dvignilo 16. in 17. t. m. po 500.000 K.

Pijmo le rudninske vode iz zaloge tvrdke A. Šarabon v Ljubljani. Odklanjajmo rudninske vode nemških tvrdk, naročajmo jo edinole pri g. Šarabonu, ki je odločen Slovenec.

Iz Ostrožnega Brda. Dne 13. decembra smo proslavili v tukajšni vasi 60 letni jubilej vladarja. Po slovesni maši, pri kateri so domači fantje zapeli cesarsko pesem, se je šolska mladina podala v šolo. V krasno okrašeni šolski sobi se je zbralo tudi mnogo ljudstva, da je bila ta natlačeno polna. Po slavnostnem govoru domačega g. učitelja so se vrstile primerne deklamacije in ljubko petje šolskih otrok, vmes so peli domači fantje nekaj primernih pesmi n. pr. „Lepa naša domovina“ i. dr. Tudi mešani zbor je zapel ljubko pesmico „Ne zabi ti me zvesti dom“. Med slavnostjo se je vnel v bližnji primorski vasi Prelože požar, kar je vse navzoče zelo razburilo.

Iz Matenje vasi. Šaljiva igra pevskega društva „Javornik“ v Matenjivasi, se je prav dobro obnesla in vdeležba nad vse pričakovanje velika navzlic slabemu vremenu. Del dobička 4 K poslalo se je družbi sv. Cirila in Metoda. — Dobro je povedal neki priprost kmet Ravnikarjevim volilcem, ko so se vračali iz volišča. Rekel je: „Ste li šli sami sebe streljati in daviti — malo imate soli v glavi. Čez šolo in učitelje zabav-

„Meni ne — pa po kom tudi! Tisti starec, ki biva tam pri njem, se sedaj po tem snegu ne upa v dolino, kar bi zanj seveda tudi varno ne bilo. E, kaj hoče Serafin — samotari revež in premišlja o teh čudnih krivicah, ki se gode dandanes po svetu!“

„Da, da, krivice je dovolj in ravno v naši Srbiji največ. Ni čuda, da propada samostan za samostanom, ko imamo take zapovednike, ki ubijajo one, ki so dobri in postavljajo na zlate sedeže take, ki so le v škodo in sramoto!“ Pop, ki je vže nekaj let zaman pričakoval povišanja v „proto“, je pri teh besedah seveda mislil nase, zato je govoril strastno. A boječ se, da se ne bi izdal, je zasukal pogovor na drugo stvar. „Torej, kakor vidite, je mati lastnemu sinu pripomogla do te nesreče. Ubogi Serafin, meni se smili, dasi je bil res nekoliko lahkomišljen!“

German je znal, da meni pop z zadnjo besedo Serafinovo ljubezen do Ljubislave, za to resno vprašal:

„Kaj pa je z Ljubislavo? Kakor mi je zaupal, sta si bila menda nekoliko bližja.“

To vprašanje je spravilo v zadrego popa in Natalijo.

„Zdaj je bolna!“ je odvrnil pop čez nekaj časa. „Bila je vedno nekako slaba in zdaj še to — te večne solze — morala je revica v posteljo. No sčasoma bo že bolje, ko ga ne vidi, ga bo tudi pozabila!“

German je vedel, da je sodil pop nekako prehitro in ni dosti premislil, kaj govori ali pa ni vedel, kako mogočna je njuna ljubezen, a mu vendar ni hotel ugovarjati.

„Da bi bilo,“ je odgovoril, dasi je mislil in želel drugače.

„E saj veste, kaj je mladost. Hitro sklene, hitro pozabi. Paj kaj hoče sploh s Serafinom, ž njim ki mu je usojeno večno samstvo — za kuharico mu vendar ne pojde — to je gotovo, da ne, vsaj dokler živiva jaz in žena ne!“

German je težko poslušal, nervozno je mencial z nogo in se težko premagoval, da ni razložil popu svoje mnenje.

„Kaj menite, ali sta se res tako ljubila, da bi ga ne mogla pozabiti?“ je vprašala Natalija z materinsko skrbnim glasom.

German ni vedel odgovoriti. Ako bi povedal resnico, bi ju vznemiril ali celo razžalil. Lagati ni hotel, zato je skomiznil z ramami in odgovoril kakor govori človek, ki ga vsa stvar nič ne briga:

„Tega se ne more povedati, ker je težko videti v človeško srce, še težje znati za bodoče misli!“

„Tako je prav!“ je pritrdil pop, ki je že želel, da se preneha govoriti o njegovi hčeri in zato namignil, naj se prinese kaj na mizo — — —

Drugi dan se je odpeljal German kot mu je bilo zapovedano — pred cerkveno sodišče. Nikake bojazni ni bilo v njegovem srcu, celo radoveden je bil, kaj naj pomeni čudno povabilo. Vedel je, da mora biti tu vmes roka Klotildina in vladika Plato, zato si je slikal stvar bolj temno in ne s svetle strani. Spomnil se je Platonovih besed tisti večer v Klotildini spalnici, češ da bo vladika tudi njega poplašal in je spoznal, da ga pričakuje plačilo, s kojim mu je zagrozil, in da to baš ne bo lepo, je bil gotov. A vsejedno je stopal odločnih in samozavestnih korakov točno, kakor mu je bilo za-

ljate, sedaj pa učitelja volite. Sramota za vse kmetovalce notranjske, da ni med vami enega sposobnega za deželnega poslanca.“ Mož je imel skoro prav.

Načelstvo zadruga rokodelskih in sorodnih obrtov v Postojni vabi vse one obrtnike postojnskega sodnega okraja, ki še niso vplačali v združno blagajno pristojbin na sprejemnini, da to najkasneje do 15. januarja 1909 store, ker drugače bi bilo načelstvo primorano nevplačane zneske na sprejemnini po 5 K upravnim potom iztirjati.

Narodno gospodarstvo.

Nad 32 milijonov kron je že danes v slovenski „**Mestni hranilnici ljubljanski**“ najbolj varno naloženega denarja. Pozor! Za varnost denarja je porok mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in z vso davčno močjo.

V založbi trgovskega društva „**Merkur**“ je izšla nam Slovencem potrebna knjiga: Josip Gasteiner-Ivan Volc „Knjigovodstvo za dvorazredne trgovske šole“. Knjiga obsega popolno knjigovodstvo, služila bo tako šolskemu pouku kakor zasebnemu študiju izbornu. Vsebina knjige je jako bogata.

povedano, v malo dvorano, kjer so bili zbrani udje cerkvenega pravosodnega sodišča, njim na čelu vladika Plato. Okolu dolge zelene mize so sedeli vsi resnih, zapovedujočih obrazov in samo par se jih je ozrlo nanj, ko je vstopil in se lahko priklonil. Nekateri so tiho mrmrali med seboj, premetavali razne listine, kot da se bo vršila bogve kaka razprava, drugi pa so zrli topo predse, kot da ne vedo, čemu so poklicani. German je pregledal vse povrsti in nagubančilo se mu je čelo, ker mu niti eden ni bil po volji.

Kmalu je vladika segel po majhnem zvončku in srebrn zvok je zazvenel po dvorani in izginjal tam nekje zadaj za galerijo med mnogoštevilnimi stebri.

Povest iz l. 2013.

V. T.

Ali ste že kaj slišali o slavni iznajdbi doktorja Ivana Nebukadnezarja Kunštnoglava, slovečega profesorja kemičnih ved na ljubljanskem vseučilišču? Še ne; zato vam hočem o tem kratko poročati. Ta profesor je namreč l. 2014. znašel takozvane radijeve pomlajševalne kroglice. Če si se čutil postaranega, si zvečer v mleku ali v čaju povžil samo dve ali tri take kroglice. Kar čez noč so zginile gube, lasje so postali zopet lepo črni, hkratkoma pomladil si se v par urah za 20 let.

Profesor Kunštnoglav je imel pri sebi svojo taščo, staro, suhljato ženico. Seveda bi tudi rada postala mlada in lepa. Ker se je pa g. profesor bal, da bi mu

Razum in delo.

(Kmetom v pomislek in prevdarek.)

Clovek je telesno slabo oborožen. Dočim imajo različne živali gotova orožja, ostre kremplje, močno zobovje, urne noge itd. primanjkuje človeku vsega tega. Gol in slaboten pride na svet, prepuščen telesnim močem, moral bi žalostno poginiti, edino orožje v boju za obstanek je razum, ta dviga človeka in ga dela gospodarja nad drugim stvarstvom. Vse kar smo, kar imamo, vsa človeška kultura, vse zgradbe, stavbe, stroji, umetnosti, vse znanstvene pridobitve, sploh vsa človeška dela so plod človeškega preišljevanja ter po njem urejenega dela. Kar izume posamezni človek, ki je morda nenavadno globokomislec, ali pa se mu morda včasih slučajno posreči nova najdba, to se hitro razširi potom občil, časopisja itd. v splošno porabo, vsaka nova iznajdba, nov stroj je nov korak k vedno višji popolnosti h koji stremi človeštvo. Prvi ljudje so nagi iskali živeža po gozdovih ter se potikali po skalnih votlinah (še dandanes se nahajajo taki rodovi v Afriki in Avstraliji, kojih sploh še ni mogoče pripraviti do kulturnega življenja.) Polagoma jih je lakota in pomanjkanje prisililo, da so pričeli krotiti in gojiti razne domače živali, koje so pasli in gonili iz kraja v kraj ter se z njimi pre-

potem tašča ne živela preveč dolgo, ji je znal tako dobro odgovarjati, da ni vžila pomlajševalnih kroglic.

Zgodilo pa se je nekoč, da je gospod Milan Jerobeam Zaloputnik, admiral ljubljanskega zračnega vojnega brodovja in najboljši prijatelj slavnega profesorja, ga povabil na kratko potovanje na severni tečaj. Z avtoeromotornom*) „Cepelinova fajfa št. 2.“ se odpravila prijatelja na potovanje. Pred nedolгим časom so se na severnem tečaju nahajali samo še severni medvedje in le včasih je priplaval tu sem kak morski som. V letu 2013. pa je bil severni tečaj priljubljeno letovišče, kamor so posebno Ljubljančani v vročih poletnih mesecih radi zahajali, da so se med večnim ledom in snegom malo ohladili. Vsaj so imeli tam celo svoj hotel „Slovenski Eskimo.“

Čez tri dni se vrnela prijatelja s svojega izleta domov. Kako se pa začudi profesor Kunštnoglav, ko ne najde nikjer svoje tašče. Nazadnje jo gre iskat še v podstrešje. Ali kdo bi popisal njegovo začudenje, ko vidi tam v kotu sedeti mlado gorilo. Opica je žalostno gledala došlega profesorja. Ko si pa profesor ogleda žival bolj natanko, zapazi, da drži v rokah škatljo z napisom: „Profesorja Kunštnoglava radijeve pomlajševalne kroglice.“ Škatlja je bila prazna. Sedaj je razumel profesor, kako je prišla opica tu sem: tašča je v njegovi odsotnosti vkradla pomlajševalne kroglice. Reva pa jih je naenkrat povžila toliko, da se je pomladila do izvora človeškega rodu — do gorile!

*) Letalni stroj, katerega mi še ne poznamo.

življali, toda ko so se dalje razmnoževali, in so potrebovali vedno več zemlje, morali so mnogi rodovi odri-
niti naprej proti severu v naše kraje, kjer jih je zima
in pomanjkanje živeža v zimskem času prisililo, da so
pričeli preiščevati, kako bi se založili z živežem za
neplodni zimski čas, postavljati so pričeli razna zave-
tišča in kolibe, ki so jih varovala vremenskih nezgod
in v koje so spravljali tudi živež, v teh so hranili tudi
ogelj, kojega so se naučili netiti potom drgnjenja lesa
ob les ali s tolčenjem kamena ob kamen, tako pridob-
ljeni ogelj so potem čuvali kakor zaklad. Iz teh kolib
so hodili na lov, spravljali v nje živino, polagoma so
iznašli tudi, da v zemljo vrženo zrno kali in zraste iz
njega klas, ta najdba je bila prva podlaga poljedelstva,
vse to se je na podlagi vedno novih izumov skozi sto
in stoletja vedno spopolnjevalo in napredovalo, tako
se izpolnuje še dandanes. Iz strahu pred zverinami in
tujimi rodovi so postavljali take kolibe po plitvih
jezerih in močvirjih, kjer so bili varnejši, razne izkop-
nine pričajo o tem. Na taka vže obljudena ozemlja
so prihruli večkrat tuji rodovi, ki so iskali novih še
ne zasedenih krajev ali pa so bili divji roparji, kakor
divji Huni in Avari, pozneje tudi Turki; med temi in
vže naseljenimi narodi se je unel boj. Kteri so bili
močnejši, izurjenjši in predrznejši, so premagali
slabejše. Le te so si podvrgli za svoje sužnje,
tako se je razvilo suženjstvo starega veka, sužnji so
morali opravljati dela, osobito težka ter biti brezpo-
gojno pokorni gospodarjem, kateri so bili nad njimi
neomejeni vladarji. Taki roparski rodovi so si postavili
najdrznejšega, najmočnejšega za svojega glavarja, ki
jih je vodil. Ko so podvrgli en rod, šli so nad drugega
s svojimi že poprej podjarmljenimi sužnji, tako so po-
stali močni in mogočni, postavljati so pričeli vedno
mogočnejše stavbe in mesta. Ker so jim sužnji oprav-
ljali težja dela in skrbeli za živež, so se sami lahko
vadili v orožju in pripravljali za nove boje, ob jednom
so se pričeli zanimati za razna druga dela, kakor zna-
nosti, umetnosti itd. razvilo se je tako kulturno živ-
ljenje, ki je navajalo ljudi do tega, da so pričeli stre-
miti za vedno višjimi in popolnejšimi cilji, pričeli so
v vseh rečeh modrovati in ukrepati, kaj in kako bi
bilo najbolje, to opazujemo zlasti pri starih Egipčanih
in pozneje pri Grkih. Dokler je bil kak narod trden,
to je zdrav in utrjen, ter je prenašal lahko vse težave
življenja tako dolgo, se obdržal na površju, kadar pa
se je pomehkužil, odtujil iz naravnega življenja in
postal „gosposki“ mehkužen ni mogel več konkurirati
z drugimi utrjenimi prirodnimi narodi, zato je pred
njimi podlegel in propadel. Tako so izginili iz zgodo-
vine nekdanji najmočnejši in mogočni narodi, kakor Egip-
čani, Perzijanci, Grki, Rimljani itd., to nas uči, da ima
le zdrav, utrjen in seveda tudi razumen narod bodoč-
nost; vse kar je slabo propade in podleže, le kar je
krepko in sposobno, obstane ter ima zagotovljen ob-
stanek. Naravni zakon je to in vsak boj nam znova
dokazuje to resnico.

Prav tako kakor z narodi, je tudi s posameznimi
stanovi in ljudmi. Ako pogledamo okrog sebe, vidimo,
da imajo ravno tisti stanovi najlepše, najboljše in naj-
svobodnejše življenje, ki so najbolj izobraženi in radi
tega tudi najbolj organizirani (združeni), da se znajo
z združenimi močmi boriti za svoje stanovske interese.
Le pogledjmo, koliko imajo kapitalisti, veletrgovci, buržo-
azijski špekulantje, uradniki, častniki, duhovniki udob-
nejše življenje kakor mi trpini, kmetje pri vsem brez-
krajnem naporu in trudu. In nismo mi, kmetje najpo-
trebnejši člani ljudske družbe? Mi skrbimo za glavno
potrebo človeštva, to je za hrano. Kako bi mogel dru-
gače kapitalistični lenuh obirati dišečo pečenko, večerjati
cvrtje in zalivati žejo z najboljšimi vini, ako bi mi
kmetje ne redili domačih živalij in ne obdelovali polje?
Noben drug stan ne more brez kmeta biti, kmet pa bi
vsaj za silo živel brez drugih stanov. In vendar je
kmet največji in najbolj preziran trpin na svetu, skoro
vsak boljši delavec ima boljše življenje kakor kmet.
Zakaj pa je tako? Zato ker je kmet najbolj neveden,
ker ni samostojen, ker nismo združeni. Izobrazbe in
samozavesti je treba! Otresti bi se morali kmetje vseh
predsodkov, biti bi morali sami sebi najbližji. V sedanji
obliki gospodarstva malih posestev, je jako težko, skoro
nemogoče kmetu prirediti vsaj tako udobno življenje
kakor ga imajo srednji stanovi, obrtniki, trgovci, urad-
niki i. t. d. Kmečki sinovi to vidijo, zato se selijo v
Ameriko. Kmetije pa se zanemarjajo. Kaj se bo razvilo
iz tega? Ali bo šlo tako daleč, da bodo propadle vse
kmetije ter prišle v roke kapitalistom in se deloma
razvije malo kajžarstvo, kmetje pa bodo sami delavci,
dninarji. Ali pa mogoče, da tudi pri nas kmete poprej
pamet sreča, da se združimo kakor so se drugi stanovi,
se otresemo duševnih jerobov, duhovnikov in drugih
sleparjev. Pričnimo misliti samostojno ter delati z
združenimi močmi za vsestransko povzdigo najlepšega
in najsvobodnejšega kmetijskega stanu. Ako imamo torej
še kaj pravega življenja v sebi, vstanimo ob 12. uri,
nastopimo samostojno tako, da se nas bo čutilo povsod
v postavodajalnih zborih in drugod, ako pa nič (vse
boljše privoščimo drugim), pa iščimo poplačila v
nebesih, ako nas le tudi gori ne pahnejo za vrata.

Kmet.

Poučevanje kmetijstva v vojašnicah.

S 1. decembrom t. l. so vpeljali v pruskih vo-
jašnicah predavanja o kmetovanju. Toda Pruska se ne
more oponašati, da bi bila prva država, ki je uvedla
ta pouk. Že l. 1897 so v neapeljski vojašnici prvič
poučevali kmetijstvo. L. 1906 pa so v Italiji v 215
vojašnicah predavali o kmetijstvu, poslušalcev-vojakov
je bilo 23.030. Tudi v Franciji so že pričeli s takim
poukom, istotako v Belgiji in na Bavarskem.

Kakšen pomen pa ima kmetijski pouk za vojake,
zakaj pa bi bilo dobro, če bi tudi v Avstriji poskusili
s slično uvedbo?

Najprej doseže ta pouk, da kmet v dolgih vojaških letih ne pozabi svojega stanu. Če sliši v tem času o dobrem obdelovanju polja in travnikov, o sadnem drevju, o peščenju, kameniti ali črni zemlji, o vzornem hlevu, pravilno napravljenem gnojišču, če vidi različne novejšje stroje, ali se ne bo spomnil svojega domačega sveta, ki čaka njegovih pridnih rok? Ali ne bo želel praktično uporabiti, kar se je naučil? Pouk v kmetijstvu vzbuja in ohranja torej zanimanje za kmečko delo.

Včasih se vojaki iz mest norčujejo iz kmečkega vojaka. Porogljivo ga žaliyo z besedo: „kmet“, tako da se začne vojak-kmet, ki še ni dosti premišljeval o važni nalogi kmetijstva, sramovati svojega stanu. Takim nevednim in neolikanim mladeničem, ki zasmehujejo kmeta, bi kazal ta pouk, kako bistre glave mora biti kmečki gospodar, pričal bi jim, da je treba zanj razuma in pouka poleg pridnih delavnih rok, da je dober kmet izučen in izobražen človek. Zato ni nikakor nečastno, če se vrne mladenič po vojaških letih domu, ker je obdelovanje zemlje, naše „matere“, najvažnejša in tudi častna naloga.

Pouk v kmetijstvu opozarja tudi na svetle strani kmečkega življenja. Kdo uživa toliko ur pod milim nebom, v dobrem svežem zraku kot kmet? Kdo uživa toliko zdrave solnčne svetlobe in toplote kot on? Zato tudi iz nobenega stanu ne izhaja toliko močnih junakov, toliko zdravih žena kot iz kmečkega.

Pouk v kmetijstvu izobrazí teoretično in upliva na razum. Dosluženi vojak prevdari in voli izmed poklicev — najbolj naravi in zdravju primerne — namreč kmečki stan, saj spoznava ob enem, da je delo v tovarnah, rudokopih itd. bolj suženjsko delo, in da delavcem, ki niso izučeni sploh nikjer ni pot posuta s cvetjem.

Po svetu.

Cigani so umorili v Lingi na Ogrskem premožnega kmeta Pavla Trajza, njegovo ženo in sina.

Roosevelt, prejšnji predsednik združenih držav, je sprejel mesto v redakciji časopisa, katerega izdaja voditelj olnjega trusta. Ne dobi nič manj kot 140.000 K letne plače.

Petje po londonskih ulicah je poklic, kateri pripomore marsikomu do bogastva. Če se pomisli, kakšne stroške imajo boljši taki pevci, umeva se lahko, koliki morajo biti šele dobički. Skoro vsak tak pevec ima svoj glasovir s seboj. Seveda mora imeti tudi svoj voz in konja, pa tudi hlapca mora preživeti, ti so kaj dobro plačani. Pred kratkim je bil v Londonu aretiran tak pevec, ker se je ustavljal javni oblasti; našli so pri njem 45 šilingov to je približno 8 K našega denarja, ki jih je dobil v manj ko treh urah. Vsak tak pevec zasluži povprečno 60—100 šilingov na dan. Ni čuda tedaj, da se mnogo tacihih pevcev po par letih odpove svojemu poklicu in žive od denarja, ki so si ga prislužili.

Lastnega otroka je zastrupil opravitelj jetnišnice Šajtar v Hebu. Dal mu je neke znane in obče rabljene kapljice za spanje. Otrok je res zaspal in se ni zbudil več. Ne dajajmo otrokom kapljic in čajev, če jih ni zapisal zdravnik!

Potovanje po železnici na Francoskem je postalo udobneje, ker se oddaja za mal denar na kolodvorih čisto prevlečena blazinica in odeja, katero pusti potnik pozneje v vozu.

Nepošten duhovnik. Nekdanji deželni poslanec, stolni prošt Zaneti v Pulju je izginil ter zapustil veliko dolga. Vse blagajne župne cerkve so prazne. Za 2000 maš manjka denarja.

Odlikovana jabolka. Po 10 zabojev jabolk, odlikovanih na razstavi v Portlandu sta dobila angleški kralj Edvard in nemški cesar Viljem.

Papež razveljavil zakon. 4 leta sta se pravdala zakonca, plemenita Pošingar v Berlinu, da bi razveljavili njun zakon, ker je bil mož nesposoben. V takih slučajih razsodi tudi dotični škof, toda v tem slučaju se je obrnila žena do papeža in ta je končno res razveljavil zakon.

Angleške žene imajo preveč denarja. Poslale so papežu 300 zlatih kelhov.

Modra galica v vodi. V Sv. Barbari pri Mariboru je vrgel šolar košček modre galice v vrč, iz katerega je pilo 21 otrok. Nadučitelj je poslal po zdravnika, kateremu se je težko posrečilo, da jih je rešil smrti.

Zgorel je najlepši del mesta Rostoka. Zgorelo je tudi več ljudi.

Volkovi so raztrgali blizu Kronštata na Ruskem protestantovskega župnika Hentlerja.

Nesreča na morju. Pri Doveru je zadel švedski parnik „Lindholmen“ ob nemški parnik „Friderike Müller.“ Nemški parnik se je potopil in ž njim 8 mož.

Nesreča na ledu. Blizu Brodeca so se učenci drsali na Reki Sazavi. Led se je udril in štirje dečki so utonili.

Nova otroška nalezljiva bolezen se je pojavila na Nižje Avstrijskem. Bolezen je nekako vnetje hrbtenice ter otroci popolnoma ohromijo.

Nune so se spuntale v samostanu pri Moskvi ter so pometale relikvije sv. Aleksandra na cesto.

Velika nesreča na železnici. Na belgijskem kolodvoru Tourn in Taxis sta trčila dva vlaka skupaj ter je bilo ubitih 20 oseb.

Za kratek čas.

O Božiču. Županja na obisku: „Kaj pa je v tej potici?“ Mati: „Le prigriznite! Cvebe so bile, pa so jih naši otroci s prsti ven izvrtali!“

Bo že. Oče: „Moja Micika je že dve leti stara in še ne govori!“ Prijatelj: „Ne obupaj. Slišal sem, da moja žena še s tremi leti ni znala govoriti, in zdaj govori tako, da bogpomagaj!“

Razpis.

Okrajni cestni odbor postojnski razpisuje službo cestarja za deželno Reško cesto proti mesečni plači po 36 K. — Prošnje je vložiti pri okrajnem cestnem odboru v Postojni.

Nastop službe s 1. svečanom 1909.

Načelstvo.

Zastopnik

valjčnega mlina **Vinka Majdiča** iz Kranja **Slavoj Jenko** ima zaloge za odjem na debelo v Trnovem in Podgradu.

Trgovci: „Svoji k svojim.“

Za svojo parno žago na Kranjskem iščem več dobro izurjenih

gateristov

za polni jarem. Ponudbe z **zahtevo plače** naj se pošiljajo pod šifro **D. H. 75** na upravništvo »Notranjca«.

Kdor

hoče sebi in svojim otrokom odpraviti

hripavost, nahod, oslovski kašelj, katar v grlu naj kupi zdravniško priporočene

Kaiserjeve prsne karamele

s 3 smrekami.

--- 5500 notarsko priznanih izpričeval. ---

Zavitek 20 in 40 h.

Škatlja 80 h.

Dobivajo se v sledečih lekarnah: **J. Hus**, Vipava; **F. Bakarčič**, Postojna; **A. Bohinc** in **U. Trnkoczy**, Ljubljana; **K. Andigajne**, Novomesto; **D. Pirc**, Idrija.

300 tisoč

lepih, triletnih, smrekovih sadik

ima na prodaj

Krajni šolski svet v Postojni.

Zelodčne kapljice proti napenjanju, pospešujejo slast do jedi, krepe želodec, olajšujejo želodčne bolečine, 1 steklenica 70 v., 6 steklenic 3 K 50 v.

Zelodčni prašek proti slabemu prebavljanju, zgagi itd. 1 K

Tinktura proti izpadanju las 1 steklenica z rab. navod. 1 K

Zobna in ustna voda 1 steklenica z rabilnim navodilom 1 K

Zobne kapljice proti zobobolji, 1 steklenica 40 v., 6 stekl. 1 K

Esenca za kurja očesa izkušeno sredstvo proti bradavicam, kurjim očesom itd., 1 stekl. z rabilnim navodilom 70 v.

Golšne kapljice proti golši in debelemu vratu 1 stekl. 60 v. priporoča

lekarna pri Mariji Pomočnici v Vipavi.

Dr. ED. VOLČIC v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter se dobivajo pri njem in pri vseh knjigotržcih naslednje pravne knjige:

1. Civilnopravdni zakoni (IV. zv. Pravnikove zbirke) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, obsegajoči XII. in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga K 8.—

2. Odvetniška tarifa, določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom, (20 tabel). 1906. Broširano K 1-80

3. Zakoni o javnih knjigah, zemljiških itd. (V. zv. Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvaškem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošenj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 strani. Mehko vezana knjiga K 5-60
popolno v platno vezana K 6.—

Ponatisi iz knjige navedene pod točko 3.:

4. Vzgledi predlogov, sklepov in vpisov za zemljiško knjigo; dotična kolkovna in vpisnina. Broširano K 1.—

5. Kolkovna in vpisnina pri zemljiški knjigi. Stenska tabela na močnem papirju K —60

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“:

Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K —40

Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah**. 1908. Cena mehko vezani knjižici K —80

Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjiga K —80

Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zložbi zemljišč**. 1908. Mehko vezano K 2.—

Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari**. 1908. Mehko vezano K —80

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto, proti poštnemu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštnine v gotovini ali poštinih znamkah.

Svoji k svojim!

Priporoča se častitemu občinstvu pri nakupovanju

jesenskega in zimskega blaga

za ženske in moške obleke

ter drugih potrebščin

slovenska trgovina

pri **„Češniku“**

Ljubljana

Stritarjeve ulice o Lingarjeve ulice

Postrežba strogo poštna. Cene najnižje.

Pozor! Kmetje! Pozor!

SVOJI K SVOJIM!

Popolnoma varno in najbolje naložite denar v

Kmečki posojilnici

— v LJUBLJANI —

(nasproti Figovca — v lastni hiši na Dunajski cesti).

Kmečka posojilnica v Ljubljani podpira kmetovalce in je pravi kmečki denarni zavod.

Vloge se obrestujejo po $4\frac{1}{2}\%$

V kmečki posojilnici je naloženo že nad 15 milijonov kron.

Rezervni zaklad čez K 300.000.

Za varnost pa še neomejeno jamči nad 3000 članov.

Kmečka posojilnica je edin slovenski denarni zavod, ki je vpeljal hišne nabiralnike vlog.

Svoji k svojim, kmetje!

Svoji k svojim, kmetje!

Kmečka posojilnica sprejema hranilne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Trgovina s
špecerijskim blagom.

Trgovina z moko
in deželnimi pridelki.

LJUBLJANA

A. ŠARABON

LJUBLJANA

priporoča svojo novourejeno

glavno zalogo rudninske vode.

Točna in solidna postrežba.

Na drobno in debelo!

Na drobno in debelo!

Velika pražarna za
kavo, mlin za dišave
z električnim obratom.

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
===== dopoludne. =====

□ □ □

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{3}{4}\%$ od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po $5\frac{1}{2}\%$ in amortizaciji najmanj $\frac{1}{2}\%$, na osobni kredit po 6% .

□ □ □

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.